

LA PERCEPCIÓ NACIONAL DELS ALUMNES DE VALLS I L'ALT CAMP, DE 12-16 ANYS, DAVANT DE LES ELECCIONS I LA PREDISPOSICIÓ A VOTAR

per Antoni Gavaldà i Torrents

Paraules clau: sociologia política i electoral, eleccions del Parlament Catalunya 1992, percepció nacional, opinions dels adolescents de comarca de l'Alt Camp.

Resum: L'estudi s'inicia amb la presentació de l'estat de la qüestió a partir de treballs publicats respecte de sociologia política i electoral referida a adolescents. S'hi constata que, en general, els alumnes estan poc formats en mecànica electoral i en fixació de conceptes polítics quant a partits i a persones. Posteriorment, a través d'una enquesta passada a 381 subjectes de Valls i la seva zona, d'edats compreses entre els 12 i els 16 anys –majoritàriament–, s'hi analitzen en % i en nombre la propensió a votar a les eleccions del Parlament de Catalunya del 15 de març del 1992 i el perquè opten pel sí o pel no. En aquest resultat, s'hi interrelacionen la concepció nacional, el curs, l'edat i el sexe. S'aporten conclusions.

Abstract: The research initiates with the presentation of the matter in question about published works with regard to political and electoral sociology referring to teenagers. In the research it is observed that, in general, students aren't much educated in electoral mechanics and in establishing political concepts relating to political parties and people. Afterwards, by means of a survey made to 381 individuals from Valls and its area of ages compromised between 12 and 16 years –mainly, it is analyzed in terms of tant per cent the number of people and tendency to vote in the Parliamentary elections of Catalonia on the 15th of March 1992, and the reason why they opt for yes or no. In this result the national ideas, the school year, the age and sex are closely interrelated. Finally some conclusions are brought.

1. L'opinió política dels alumnes a l'ensenyament. Estat de la qüestió a l'entorn d'alguns treballs.

Mariano Fernández, amb una ponència d'alt nivell científic, presentada en un to sarcàstic-provocatiu i, alhora, lúcida¹, indicava, als més de sis-cents professors de Ciències Socials de Catalunya de tots els cicles d'ensenyament, que assistien al II Simpòsium sobre l'ensenyament de les Ciències Socials, que sens dubte correspon a l'educació formar persones que es puguin incorporar a les diferents esferes de la vida social. Assenyalava que es podien considerar tantes esferes o parcel·les com es cregués

oportú, però que n'hi havia tres d'indiscutibles: l'esfera política (participació ciutadana, exercici dels drets civils i polítics...), l'esfera econòmica (producció, intercanvi i consum) i l'esfera familiar (les relacions entre els grups d'edat i sexes), bo i seguint la prioritització que es considerés pertinent.

Allò que va exposar el ponent, per obvi, moltes vegades no es tradueix en una acció decidida. A l'escola, a la classe de Ciències Socials, sovint, el concepte polític hi és present o bé hi té una connotació de proximitat, però a vegades no apareix prou profusament en la realitat que s'està treballant. Aquest fet succeeix perquè quan es treballa amb els alumnes dins d'un marc on s'han de prendre decisions per decidir sobre un determinat disseny geogràfic, o per emetre l'opinió a través d'unes premisses inicials -o finals- d'anàlisi sobre aspectes històrics o urbanístics, cal optar, i aquesta opció, que forma part d'un component polític o altre, retreu.

La política, però, la trobem en tots els ordres de la vida, en el treball i en l'estudi. Tanmateix, hi ha col·legues –extensible a totes i a cadascuna de les àrees del currículum– que posen un fre a tot allò que impliqui opció política en el camp de les decisions en l'ensenyament, indicant que cal apostar per una neutralitat de planteig i d'objectius. Argumenten que l'alumne s'ha de formar la seva pròpia opinió davant d'una decisió, i, conseqüentment, algunes vegades desdibuixen el debat, retallen la controvèrsia, escatimen les opcions de solució d'un determinat problema i arriben a donar estereotips del bo i del dolent sense la necessària aportació de l'alumne i sense l'anàlisi dels fets. Obliden, en el fons, que l'educació social és contrast de parers i no adoctrinament, anàlisi de postures enfront de decisions preses, compromís participatiu davant de la passivitat. En definitiva, els qui propugnen que el component polític no entri a la classe amaguen sota els papers grocs la més pura reacció al debat ideològic, bo i argumentant que els alumnes no estan preparats². La pregunta que ens fem, des de la Didàctica de les Ciències Socials és: qui els ha de preparar, doncs, per a opinar a l'hora de decidir?

Les Ciències Socials d'avui en dia a l'EGB o a la Secundària, ben fetes, passen per donar el just, per pair-ho bé i per entendre-ho, i, sobretot, per preparar l'alumne de tal manera que sàpiga buscar per a poder decidir. Així i tot no som encara gaire lluny de classes on el llibre de text és com la "bíblia" per a la religió o "Les ruïnes de Palmira" per a l'anarquia. En l'adequat procés de la classe de Socials, el professor repta l'alumne a prendre decisions, a formular hipòtesis, a dissenyar recorreguts geogràfics o artístics o històrics, a reformular conceptes segons les fonts que es treballen, etc. Donar quantitat és sinònim de fomentar l'erudició, i és més propi de preparar per a concursos televisius, activitat en què la majoria d'alumnes –és de suposar, encara que no n'estem segurs del tot– no participaran. Preparar per a la qualitat és incitar la facultat de pensar en tots els ordres de la vida, la participació per a poder optar, la decisió sobre aspectes de present i de futur. El llarg camí cap a una millora persistent en els mètodes d'instrucció i d'aprenentatge consisteix en centrar-se en aquelles condicions que demanen, promouen i comproven la claredat del pensament.

Jean-Nöel Luc³ diu respecte del fet sòcio-polític que, el xiquet, progressivament, anirà descobrint una vida col·lectiva al voltant del municipi i de la nació, en la qual els mitjans de comunicació de masses afavoreixen aquesta presa de consciència, tot i que no són suficients. Reafirma que la comprensió dels mecanismes econòmics, institucionals i

polítics que regeixen la vida de les societats exigeix un aprenentatge apropiat, tant per al passat com per al present.

Les aportacions de diversos autors sobre temes de politicologia no s'acaben aquí. Un treball força divulgat i que sovint s'ha posat com a exemple és el de J. Delval, C. del Barrio i G. Echeita (1981) intitulat "El conocimiento de los niños de su propio país"⁴, en el qual s'indica que l'alumne, per formar-se la idea de nació, cal que compregui quines són les unitats geogràfiques que la formen, d'igual forma que les relacions que hi ha entre aquestes unitats, tant en els aspectes materials, com en els aspectes socials i de relacions humanes. A més, cal organitzar aquests elements en un tot unitari, i això no es fa després de conèixer les unitats, sinó que es produeix de forma simultània quan s'adquireixen els coneixements de les unitats que formen el tot. Així, pel que fa a la comprensió de jerarquies de classe en temes de nacionalitat, la diferenciació entre valencians, parisencs, madrilenys, espanyols, francesos i europeus –són els termes que van treballar–, la resposta coherent –això és de pertinença a un o més grups– només la donaven alumnes que ja tenien més de 10 o 11 anys.

Del mateix Delval hi ha el treball sobre les idees polítiques dels nois⁵. Explica que la confusió que presenta entre dades o entre persones no és el més important, sinó que la cosa rellevant és que no entenen el funcionament del sistema polític. Ho remata afegint que, probablement, força adults estan en aquest mateix estadi, ja que les preguntes que els han fet mai no han estat clínicas, sinó només en forma d'opinions. Assegura que dintre del primigeni magma polític destaquen les figures de l'alcalde i del rei. Respecte de les altres persones polítiques la confusió és gran. Fins als 12 o 13 anys no comencen a entendre quina és la funció dels grups polítics, i el més greu és que no comprenen per què serveixen els polítics, ni què fan, i, quan comencen a comprendre-ho, la seva opinió en molts casos no és favorable. Un dels punts vàlids és que el medi on viuen els subjectes influeix més sobre les opinions que sobre com entenen el sistema, com també influeix sobre la quantitat d'informació que disposen, de què pot variar de forma substancial.

El tractament de la ciència política ha tingut i té un lloc preeminent en el pla d'estudis de l'escola pública americana. Seguint Gross-Messick-Chapin-Sutherland,⁷ sabem que els anys de primària són els més importants en la formació d'actituds polítiques. Alguns estats exigeixen, fins i tot, que almenys es dediqui una unitat didàctica a l'estudi del comunisme. Durant els anys seixanta i setanta hi ha hagut diversos projectes acadèmics d'estudis socials nacionals. El que ens interessa, perquè és el més seguit, és el que posà en funcionament l'*High School Curriculum Center in Government en Indiana University*, i que duen a terme estudiants de secundària. A aquest projecte trenca amb l'enfocament tradicional estructural i fa que els estudiants que el segueixen analitzin la conducta política juntament amb experiències polítiques comparades. Comproven, en definitiva, el *faré* pre-electoral amb l'*he fet* per repetir legislatura.

En conjunt, tant en aquest projecte com en d'altres, els educadors conscienciejats creuen del tot necessària l'educació en la conducta política i la presa de decisions, ja que d'aquesta manera la persona passa de ser un robot que memoritza termes i passatges, destinada a obeir sense objecció, a esdevenir una persona amb idees i opinió, destinada a contrastar per a decidir.

2. De la confecció de l'enquesta a l'aplicació. Conceptes d'història política i sociològica a debat

El procés electoral entre els diversos partits polítics que es presentaren a les eleccions al Parlament de Catalunya comportà que es fes una enquesta per saber opinions d'adolescents de comarques del Camp de Tarragona. Inicialment, l'enquesta va ser preparada i provada en un grup reduït d'alumnes, i sobre les respostes, van fer-s'hi lleugeres modificacions. Ara, aquí, només analitzarem una part de les opinions que afecten Valls i comarca.

El que interessava era copsar múltiples aspectes, ja que es pretenia de saber quina era la identificació personal sobre la nació; el component de vot en funció de la resposta anterior; les preferències personals de vot i el perquè; els rebuigs a determinats partits i el perquè; la coneixença o no de determinats polítics que es presentaven, bo i concretant per què els triaven; la sintonia amb el pare o amb la mare respecte del vot que aquests presumiblement emetrien; la visió global electoral segons l'edat i el sexe, etc., entre moltes altres qüestions.

L'enquesta es passà a una mostra de 476 individus, de forma anònima, dels quals 381 correspongueren a alumnes vallencs i comarcans de centres vallencs. D'aquests, 89 eren de 7è, 124 de 8è, 96 de 1r. de BUP i 72 de 1r. de FP, repartits entre tres escoles de bàsica i dos instituts d'ensenyament secundari. A la mostra, hi van participar escoles i instituts depenents de la Generalitat, públiques provinents del CEPEPC i privades concertades religioses⁸. El qüestionari es passà per totes les escoles i instituts durant el dies 12 i 13 de març –dijous i divendres, abans de les eleccions del dia 15, diumenge– per tal d'aprofitar, dels alumnes, tant l'impacte que havien rebut de tots els mitjans audiovisuals com la immediatesa de l'elecció.

L'enquesta, la van passar els mateixos mestres d'aula o els professors/es de Ciències Socials a l'EGB i els professors de l'àrea a l'ensenyament secundari. El contingut de l'enquesta és el que segueix.

Respon aquestes preguntes sobre les eleccions del diumenge 15 de març de 1992.

No i Noia

Edat: anys..... mesos..... Curs.....EGB/BUP/FP

1. Amb quina d'aquestes opcions t'identifiques o t'hi sents millor?

- català i espanyol català
 espanyol espanyol i català
 altra. Quina?.....

2. El diumenge dia 15 se celebren eleccions a Catalunya per escollir un nou Parlament. T'agradaria anar a votar?

Sí No

Per què? _____

3. En cas que hagi dit que sí a la pregunta anterior, quin partit votaries?

Per què? _____

4. Quin partit no votaries, ara, en aquestes eleccions?

Per què? _____

5. Quin és el polític català dels que es presenten que ho pot fer millor?

Per què? _____

6. Quin és el partit que creus que votarà el teu pare en aquestes eleccions? _____

Per què? _____

7. I la teva mare?

Per què? _____

3. Relació entre identificació nacional i opció de participació

L'anàlisi dels resultats que presentem a continuació es refereix, únicament, als ítems 1 i 2 del qüestionari, en relació amb l'edat, el sexe, el nivell que cursaven i l'escola a què assistien. Aquesta primera aproximació permetrà veure l'opció que presenten els adolescents respecte de la identificació personal, i, alhora, la seva intenció d'anar a votar, així com les seves opcions justificatives davant la resposta positiva o negativa que emeten.

Quadre núm. 1. *Sexe dels subjectes enquestats.*

	TOTAL	PERCENTATGE
Nois	177	46,4557
Noies	194	50,919
No contesten	10	2,825

Podem deduir:

a) Hi ha un lleuger percentatge de més noies consultades que de nois, xifrada, la diferència, en un 4,462%.

b) La xifra dels qui no contesten –10 alumnes, amb un 2,625% del total de la mostra–, cal catalogar-la com a poc significativa i atribuir-la, en la seva majoria, a la deixadesa en aquesta i en d'altres respostes.

Quadre núm. 2. *Edat dels subjectes enquestats*

	QUANTITAT	PERCENTATGES
Noies/es entre 12 i 13 anys	54	14,173
“ ” 13 i 14 anys	94	24,672
“ ” 14 i 15 anys	138	36,22
“ ” 15 i 16 anys	77	20,21
“ ” 16 i 17 anys	12	3,15
“ ” 17 i 18 anys	4	1,05
“ ” 18 i 19 anys	2	0,525
TOTAL	381	100%

Com a conclusió:

a) Hi ha nois i noies entre la franja baixa dels 12 anys i la més alta d'entre 18 i 19. El nombre d'alumnes amb què es treballà amb una major garantia fou la compresa entre els 12 anys i els 16, ja que els enquestats van de la franja dels 54 individus fins als 138.

b) Per contra, els nois i noies d'edats superiors als 16 anys –18, un 4,725% del total–, representen una xifra baixa per extreure'n conclusions, per la qual cosa, normalment, no ens hi referim, ja que és una mostra poc significativa, tot i que presentem els resultats que se n'obtenen, sense, però, fer-ne cap comentari.

Quadre núm. 3. *Opció personal dels alumnes enquestats sobre la pertinença a una comunitat*

IDENTIFICACIÓ	QUANTITAT	PERCENTATGE
Català i espanyol	87	22,835
Espanyol	23	6,037
Altra	2	0,525
Català	228	59,843
Espanyol i català	40	10,499
No contesta	1	0,262
TOTAL	381	100%

De l'anàlisi del quadre, se'n desprenen les següents apreciacions:

a) Hi ha un predomini d'alumnes que s'identifiquen només com a catalans, en concret més de la meitat –59,843% del total–.

b) Els dos eixos d'opció personal definits per català-espanyol i espanyol-català segueixen, per aquest ordre, als resultats del primer grup. Cal observar que el gruix més important és el dels qui se senten primer catalans i després espanyols –22,835%– enfront de l'opció en sentit contrari –10,499%–. El seu percentatge, en conjunt, representa un 33,334% del total.

c) El percentatge d'alumnes que només se senten espanyols se situa en la cota del 6,037% del total.

d) Les dues respostes respecte a “altres” o a “no contesta”, aspecte pel qual opten 2 i 1 alumne, respectivament, és totalment irrellevant.

Fent una anàlisi dels quadres de taules de freqüència i de percentatges, hom dedueix:

a) Els alumnes més joves consultats, o sigui en edats compreses entre els 12 i els 13 anys, presenten la cota de respostes més alta dels que se senten només catalans, amb un índex del 70,37% del total que responen.

b) Dels alumnes consultats, la identificació nacional catalana és força estable a les edats compreses entre els 13 i els 16 anys –de l'ordre d'un 50% mínim en els de 13 anys a 14 fins a un màxim de 65,22% entre els 14 i 15 anys–. A l'edat dels 17 als 19 anys, les xifres de subjectes consultats són poc rellevants –com sempre– per poder-ne apreciar uns resultats.

c) Els alumnes que se senten catalans i espanyols, se situen pel volum de respostes, en el segon lloc de preferència, amb un total del 22,83%. D'altra banda, els índexs respecte a la pertinença a ser espanyol i català, se situen en tercer lloc, amb un total del 10,5%, amb la particularitat que conforme l'edat és més baixa els resultats també davallen quant a percentatge, excepció feta dels que tenen entre 14 i 15 anys que arriben al mínim amb un 8,7%.

d) L'edat de 13 a 14 anys és la que presenta més contrastos en comparació amb la precedent i amb la subsegüent. Té l'índex més alt de nois i noies que se senten catalans i espanyols, espanyols, i espanyols i catalans. Per contra, és l'edat que té els índexs més baixos, també comparativament, amb les edats anterior i posterior, d'alumnes que només se senten catalans.

Quadre núm 5 *La incidència de participació en una votació en funció de l'edat dels alumnes, en valors absoluts i en %*

Iden. NACIONAL	EDAT							
	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	TOTALS
Sí	23	50	51	34	5	0	1	164
No	31	44	87	443	7	4	1	217
TOTALS	54	94	138	77	12	4	2	381

Iden. NACIONAL	EDAT							
	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	TOTALS
Sí	42,59	53,19	36,96	44,16	41,67	0	50	43,04
No	57,41	46,81	63,04	55,84	58,33	100	50	56,96
TOTALS	100	100	100	100	100	100	100	100

De la lectura dels quadres de taules de freqüències i del de percentatges, n'extraiem les següents valoracions:

a) En les edats compreses entre els 12 anys i els 16, hi ha un predomini significatiu dels qui no els agradaria anar a votar, excepció feta dels que tenen entre 13 i 14 anys.

b) Cal constatar la diferència d'apreciació respecte al vot entre els alumnes de 13-14 anys respecte a la resta. D'un índex del 53,19% amb ganes d'exercir el dret del vot en aquesta edat es baixa a 36,96% en els pitjor dels casos –14 a 15 anys– fins al 44,16% –15 a 16 anys– en el millor.

c) Resulta rellevant la tendència quasi general a no interessar-se per una votació que els afecta. Caldria esbrinar-ne les causes, i més quan en els seus programes escolars de Ciències Socials i en decisions a la mateixa escola es fomenta, en general, l'hàbit participatiu.

Quadre núm 6 *Incidència de vot segons l'opció amb la qual s'identifica, en valors absoluts i en %*

Opció amb la que s'identifica Decisió de votar	CATALÀ	ESPANYOL	ALTRES	CATALÀ	ESPANYOL	NO	TOTALS
	ESPANYOL			ESPANYOL	CATALÀ	CONTESTA	
Sí	31	3	0	116	13	1	164
No	56	20	2	112	27	0	217
TOTALS	87	23	2	228	40	1	381

Opció amb la que s'identifica Decisió de votar	CATALÀ	ESPANYOL	ALTRES	CATALÀ	ESPANYOL	NO	TOTALS
	ESPANYOL			ESPANYOL	CATALÀ	CONTESTA	
Sí	35,63	13,04	0	50,80	32,5	100	43,04
No	64,37	86,96	100	49,12	67,5	0	56,96
TOTALS	100	100	100	100	100	100	100

De l'anàlisi del gràfic com combinat se'n desprenen les següents apreciacions respecte a la taula de freqüència i al total percentual:

a) Només els alumnes clarament identificats com a catalans obtenen resultats quasi idèntics respecte a si votar o a no votar –50,88% enfront del 49,12%–.

b) Per contra, els alumnes autocatalogats només com a espanyols són els que més rebutgen el sistema electoral al Parlament de Catalunya, ja que arriben a un refús total del 86,96%.

c) El grup dels identificats com espanyols-catalans i els catalans-espanyols presenta un refús semblant cap a la participació electoral –67,5% enfront del 64,37%–.

4. El perquè dels adolescents a participar o no en la votació per escollir representants.

Els adolescents vallencs i de la comarca en la seves respostes positives –16 possibilitats, en total, diferenciades– presenten un component de reflexió, en alguns casos força impactant. Referent a les respostes negatives –24 de tabulades– són tant el símbol del que llegeixen, veuen i senten pels diversos mitjans de comunicació, i que actuen com a caixa de ressonància en la seva posterior decisió, com de pròpies interpretacions. De respostes, n'hi ha de càustiques fins a lapidàries.

El quadre de respostes que s'hi escola és el que presentem tot seguit:

Quadre núm. 7 *El perquè del vot afirmatiu dels adolescents respecte a les eleccions*

Núm. ordre	Motiu exposat	Nombre d'alumnes sobre el total	% global
1	Tinc dret a expressar la meva opinió i a ser escoltat	46	12,073
2	Vull triar els polítics que han de governar el meu país	25	6,562
3	Voto perquè guanyi el meu partit	22	5,774
4	Vull una Catalunya independent	13	3,412
5	Per millorar i tirar endavant el meu país en el futur	12	3,15
6	Em fa il.lusió	11	2,887
7	Per participar-hi.	8	2,1
8	Les eleccions i la política m'agraden	7	1,837
9	Sense resposta	6	1,575
10	Cal que el jovent voti	4	1,05
11	Els escollits ara no m'agraden	3	0,787
12	Votar és una obligació dels ciutadans	2	0,525
13	Crec que pot ser una bona experiència	2	0,525
14	Perquè el meu vot serveixi per a alguna cosa	1	0,262
15	Per ajudar els qui tenen menys vots	1	0,262
16	Així tindrè possibilitat de demanar ajuda als qui he votat	1	0,262

Dels resultats dels perquès sobre les ganes de votar, podem extreure'n els següents paràmetres:

a) Hi ha un resultat que sobresurt, i que supera el 12% de les respostes (és el 1r. grup), dos més que estan situats entre la banda del 5-7% (2n. grup), tres entre el 2,5-3,5% (3r. grup), i deu resultats que no arriben al 2% (4t. grup), considerats els % com del total dels vots positius i negatius emesos.

b) La resposta del 1r. grup implica un voler participar perquè consideren que la seva veu és del tot vàlida i, conseqüentment, que també s'ha d'escoltar. Assenyalen, alhora, una actitud positiva en consonància amb allò que segurament han fet i han exercit sobrerament a la classe. El sentit ferm de participació el sustenten argumentant que hi tenen dret.

c) Les respostes del 2n. grup –2 i 3– tenen el significat justificatiu següent: la 2 significa un voler participar de la tria, i seria un complement de la 1; la 3 se sustenta en voler guanyar, qüestió que implica que, segurament, els alumnes que l'han indicada, tot i no ser militants, se senten, ja, d'un determinat partit. Aquesta qüestió implica, a més a més, que quasi el 6% dels alumnes enquestats tenen opcions definides en aquestes edats.

d) Les respostes del 3r. grup –4, 5 i 6– tenen el significat justificatiu següent: la 4 presenta el vot clar en autodefinir-se com mancats d'independència nacional; la 5 interpreta que votar és saludable i decisiu per a establir les bases del present i, sobretot, del futur, per a un país amb el qual s'identifica; la 6, en canvi, mostra una ambigüïtat en dir que els faria il.lusió, ja que aquesta podria encarar-se cap a uns eixos o uns altres. Tot amb tot, s'ha de reconèixer que la resposta és rellevant, ja que precisament la manca

d'illusió priva molts adolescents de la voluntat de votar.

e) Les respostes del classificat com a 4rt. grup –de la 7 a la 16–, situades entre la franja de menys del 2%, impliquen diferents lectures: la 7 es manifesta per la participació; la 8 dient que les eleccions i la política els agraden; la 9 és la d'aquells alumnes que han dit que sí, però que no han posat cap raó; i la 10 seria un complement de la 1 en dir que els joves ja haurien de poder votar, malgrat no tenir l'edat reglamentària per a fer-ho. L'11 demana la necessitat d'un canvi; la 12 tendeix a considerar-ho com a una obligació dels ciutadans, aspecte que gaudeix de poc predicament, tot i que de vegades les campanyes institucionals fomenten aquesta quasi obligació; la 15 cal interpretar-la com el principi de solidaritat amb els més febles; i la 16 planteja un possible tràfic d'influències futures.

Aquestes són les respostes, ordenades, d'igual forma que en el quadre anterior.

Quadre núm. 8 *El perquè del vot negatiu dels adolescents respecte a les eleccions*

Núm. ordre	Motiu exposat	Nombre d'alumnes sobre el total	% global
1	Ni em va ni em ve	37	9,711
2	No m'agrada escollir en política. No hi veig solucions.	31	8,136
3	No ho entenc	24	6,299
4	No em crec els polítics	15	3,937
5	Sóc massa petit. Sóc indecís i no m'ho passaria bé	15	3,937
6	És una rucada i un rotllo	14	3,675
7	No contesta.	11	2,887
8	Són una banda de lladres, ja que es queden els diners	9	2,362
9	Són coses de grans	9	2,362
10	Tots els polítics són iguals	9	2,362
11	És una pèrdua de temps	7	1,837
12	Els polítics no serveixen per a res. Fora els governs	7	1,837
13	No sé qui és el favorable. No m'agraden els que hi són	6	1,575
14	No vull votar	4	1,05
15	Els partits es critiquen massa	4	1,05
16	M'és igual qui guanyi	4	1,05
17	Passo de respondre	2	0,525
18	És una gran responsabilitat i no sé què convé per a Catalunya	2	0,525
19	Ja estan prou bé les coses. No cal votar	2	0,525
20	Parlament català no m'importa. L'espanyol, sí	1	0,262
21	Sóc testimoni de Jehovà	1	0,262
22	No vull uns partits concrets	1	0,262
23	Estic influenciat per casa	1	0,262
24	No crec que sigui interessant escollir unes persones per escollir-ne unes altres	1	0,262

Dels resultats dels perquès, ordenats quant a opinions globals i a percentatges en negatiu sobre el rebuig en les ganes de votar, podem extreure'n les següents valoracions:

a) Hi ha tres resultats que superen el 6% del total de les respostes (són els que

considerarem com a 1r. grup), tres més que estan situats entre la franja del 3 al 4% (2n. grup), set que superen l'1,5% i estan fins al 3% (3r. grup), i onze respostes que no arriben a l'1% (4t. grup), considerats els % com del total dels vots positius i negatius emesos.

b) Les valoracions del 1r. grup –1, 2, i 3 de l'ordre–, tenen un component justificatiu diferenciat. La 1, majoritària, explicita que el que es decideix en la votació no els pertany, aspecte prou cru i rellevant per al conjunt de la societat. La seva opinió reflecteix tant l'opinió que els polítics estan allunyats del poble com que el missatge no arriba prou nítid. La 2 manifesta implícitament que estan en contra de qualsevol votació en política i es queixen de les solucions aportades pels polítics fins a l'actualitat. La 3 és una resposta clara i sincera, de no comprensió del que es vota ni del perquè. Tot amb tot, aquest darrer segment creiem que aporta elements positius, perquè la crítica la fa pel poc sentit didàctic que s'escola en les intervencions dels polítics, basades més en qüestions de macroeconomia –sobretot–, però no en les solucions dels problemes que viu i pateix la gent.

c) Les respostes del 2n. grup –de la 4 a la 6, inclusivament– presenten variants d'interpretació: la 4 manifesta una acusació clara a l'estament polític, en qualificar els integrants de falsos; la 5 creiem que són alumnes recuperables per a votar quan pertoqui, ja que manifesten indecisió davant l'allau de l'oferta, i, alhora, s'autocataloguen que són, encara, massa joves; la 6, preocupant, representa la resposta al passotisme que impera en una part dels adolescents, senyal que, potser, no han viscut experiències plenament democràtiques o que les que han viscut no han estat del tot agradoses.

d) Les respostes del 3r. grup –del número 7 d'ordre fins al 13– presenten, cadascuna, un índex d'acceptació entre l'1'5 i el 3%. Creiem que tot i no ser decisivament rellevants quant al nombre, cal tenir-les en compte pel que diuen i pel que aporten per a la reflexió. La 7 és la d'aquells alumnes que contesten que no i després, a més, no els plau contestar; la 8, més dura que l'anterior, afegeix que, a més de no creure's els polítics, aquests manipulen fortunes en el seu profit; la 9 aniria en la línia de la 5, o sigui que el tema és cosa de persones grans; la 10 presenta la resposta que amb prou feines hi ha diferència els polítics, als quals qualifiquen dient que tots són iguals, qüestió que implica haver treballat unes CCSS –i altres disciplines– aigualides de tractament i de presa de decisions; l'11 seria radical, en manifestar, sense embuts, que és una pèrdua de temps; la 12 defensa, en el fons, les tesis àcrates; la 13 és una resposta de dubte i de rebuig alhora.

e) Finalment, les respostes del 4t. grup, minoritàries, ja que no arriben a l'1,5%, van de la 14 a la 24. Les més significatives són la 14, en dir que no volen votar, sense donar més explicacions; la 15, que manifesta la intenció de no votar per l'espectacle que a vegades representen els partits en les seves intervencions, tot i que, com veiem, els alumnes que no ho manifesten, i que, per tant, són majoria, opinen que les picabaralles són foc d'encenalls i que això aporta ben poca cosa a la societat; la 16, que indica que els és igual el partit que guanyi; i la 20, ja que argumenten, per no votar, que el Parlament català no els interessa gens, en contraposició al Parlament espanyol.

5. Conclusions parcials a l'entorn dels primers resultats

Cal advertir, d'entrada, que les conclusions pel que fa a les enquestes es podran oferir de forma qualitativa en haver treballat íntegrament tot el material objecte d'estudi. Tot amb tot, a la vista del precedent es poden extreure algunes conclusions, si més no,

clarament significatives per als apartats que ens ocupen.

1. La identificació dels alumnes enquestats presenta la particularitat del predomini dels qui se senten catalans en totes tres opcions possibles –93,177%–, enfront dels qui se senten espanyols, també en totes tres possibles opcions –39,371%–. Si aquestes xifres les passem a % reals constatem que un 70,3 se senten d'una o altra forma catalans i un 29,7% se senten, també, d'una o altra forma, espanyols.

2. En la relació edat-identificació personal en el segment de subjectes consultats, s'hi detecten variacions percentuals. En conjunt, el predomini dels qui se senten catalans és superior a la meitat de la població enquestada. Tot i amb això, són els alumnes més joves –de 12 a 13 anys– els qui més s'identifiquen només amb l'identitat catalana –70,37%–. De 13 a 14 anys la proporció baixa al 50% i, en canvi, pugen espectacularment, respecte l'edat anterior, els índexs dels qui se senten catalans i espanyols, i només espanyols. De 14 a 15 anys, la proporció dels qui se senten catalans, en una espècie de vaivé, tornà a pujar, per tornar a baixar a l'edat posterior.

3. En la relació edat-gust o no per participar en les eleccions s'hi veu que només el component d'edat comprès entre els 13 als 14 anys manifesta un % superior dels sis –53,19%– enfront dels nos –46,81%–. En els tres segments que manifesten clarament la voluntat de no votar destaca el d'edat compresa entre els 14 i 15 anys, amb 26,08% de diferència, ja que els qui manifesten que sí són el 36,96% enfront dels 63,04% que aposten clarament pel no.

4. En la relació identificació personal- gust o no pel vot, s'hi constata que el conjunt que s'identifica només amb la identitat catalana és l'únic que supera la meitat dels qui manifesten que sí que els agradaria votar –50,88%–, encara que supera els no en una proporció quasi irrellevant –49,12%–. Per contra els que només se senten espanyols manifesten un ínfim nivell de respostes positives respecte ganas de votar –13,04%–, enfront de les negatives –86,96%–.

La mateixa tendència al refús, en percentatges no tan escandalosos com el precedent, el manifesten tant els qui se senten catalans-espanyols com espanyol-català, ja que se situen en la franja compresa entre el 60 i el 70%.

5. En els adolescents consultats destaquen les ganas de no anar a votar enfront de les positives d'anar-hi. De les positives hi ha tot tipus de respostes. Des dels qui creuen que tenen dret a votar, d'igual manera com ho fan els adults, fins un gruix que ja hi aniria amb una opinió política formada, i que creuen, per tant, que haurien de poder votar a les eleccions objecte de consulta. En les respostes negatives, hi ha segments de subjectes consultats que es manifesten clarament reticents a votar perquè senzillament no volen o bé perquè no s'hi senten gens ni mica involucrats. També s'hi observa un sector, escèptic de la realitat, que desconfia dels polítics i del que representen dir i fer.

Notes.

1. Vegeu-ho a Mariano Fernández: “L'aprenentatge del fet social”, a *Actes del Segon Simposium sobre l'ensenyament de les Ciències Socials*. Eumo Editorial. Vic, 1991, pàg. 25.

2. John Dewey arran d'aquesta controvèrsia indica a *Democràcia i escola*. Eumo Editorial. Vic, 1985, pàg. 57, que “parcel·lar la instrucció entre objectius diversos com

és ara l'adquisició d'habilitats, l'adquisició d'informació (en història i geografia) i el conreu del pensament, tot plegat és una manera ben ineficaç d'acomplir aquests tres fins". Afirmar també que "l'habilitat adquirida al marge del pensament resulta deslligada de qualsevol dels propòsits per als quals s'ha de fer servir; per tant, deixa l'home a mercè dels seus hàbits rutinaris i del control autoritari dels altres, que—ells sí—saben què fan i no tenen gaires escrúpols a l'hora d'aconseguir el que volen", i sentència que "la informació separada de l'acció reflexiva és una informació morta, un pes que esclafa la ment".

3. J.-N. Luc: *La enseñanza de la historia a través del medio*. Cincel-Kapelusz. Madrid, 1985. Cuarta reimpresión.

4. Juan Delval; Cristina del Barrio; Gerardo Echeita: "El conocimiento de los niños de su propio país", a *Cuadernos de Pedagogía*. Núm. 75. Barcelona, 1981.

5. Juan Delval: "Las ideas políticas de los niños", en *La Psicología en la escuela*. Aprendizaje Visor. Madrid, 1986, pàgs. 99-106.

6. Juan Delval: "La representación infantil del mundo social", en *El mundo social en la mente infantil*. Compilación de Elliot Turiel, Ileana Enesco y Josexu Linaza. Alianza Editorial. Madrid, 1989, pàgs. 245-330.

7. R.E. Gross; R. Messick; J. R. Chapin; J. Sutherland: *Ciencias Sociales*. Programas actualizados de enseñanza. Limusa. México, 1983.

8. Les escoles i instituts que van ajudar van ser de Valls i de Tarragona. De la primera ciutat: Cor de Maria, 30 alumnes de 7è i 70 de 8è; Eugeni d'Ors, 32 de 7è i 27 de 8è; Enxaneta, 27 de 7è i igual nombre de 8è; Narcís Oller, 96 de 1r de BUP; i Institut Politècnic, 72 de 1r de FP. De Tarragona, l'Institut Politècnic "Comte de Rius", amb 95 alumnes de 1r. de FP. Total 476 alumnes.